

IL-BILINGWIŻMU

MINN ETÀ ŻĠHIRA, MID-DAR U L-ISKOLA

IL-PROF. RAY FABRI U S-SUR THOMAS PACE JURU KEMM HU GĦAQLI LI L-MALTI, B'ĦALL-INGLIŻ, NIŻVILUPPAWH FL-OQSMA KOLLHA TAL-ĦAJJA U NXETTLUH U NGĦADDUH LIT-TFAL U LIN-NEPUTIJET MINN ETÀ ĊKEJKNA, MILL-BANKIJET TAL-ISKOLA U MID-DAR

Hu d-dmir tal-ġenituri u l-għalliema li jgħaddu l-ilsien nazzjonali lit-tfal, b'mod parallel mal-Ingliż, u jgħinuhom jiżviluppaw il-vokabularju tagħhom bil-Malti fl-oqsma varji tal-ħajja, inklużi t-teknoloġija u x-xjenza.

Ritratti meħudin mill-qoxra tat-tliet kotba bil-Malti *Id-Dinja Darna* għat-tagħlim tal-Ġeografija fis-Sekondarja. Proġett tal-Kunsill tal-Malti, mad-Dipartiment tal-Ġeografija fi ħdan id-Dipartiment tat-Tmexxija tal-Kurrikulu, għall-iżvilupp tat-terminoloġija ġeografika bil-Malti.

IL-BILINGWIŻMU PIŻ?

Fost il-ġenituri Maltin insibu mifruxa l-fehma li l-għarfien ta' żewġ lingwi jista' jkun ta' żvantaġġ fl-iżvilupp edukattiv tat-tfal. Jgħidulek: "Did-daqsxejn ta' tifla żgur tibda tithawwad jekk ngħabbuha b'żewġ lingwi. Imma x'bażi xjentifika jista' jkun hemm għal din l-opinjoni?" Li tifel/tifla jittellghu b'żewġ ilsna

mhux biss mhuwiex ta' ħsara, imma r-riċerka turi li hemm ċirkostanzi fejn it-tfal esposti għal bilingwiżmu san u pożittiv igawdu xi vantaġġi intellettuali meta tqabbilhom ma' tfal imrobbija dejjem b'lingwa waħda.

Veru li, fil-fażi bikrija tal-iżvilupp tagħhom, it-tfal li jtitlghu f'ambjent bilingwi jistghu jhawdu xi ftit bejn

lingwa u oħra: ngħidu aħna, ġieli jhalltu ż-żewġ lingwi u joħorgu b'expressjonijiet bħal 'ziemels' (għall-plural ta' 'ziemel') jew 'chinnijiet' (għall-plural ta' *chin*, 'geddum'). Filwaqt li dawn il-forom huma ovvjament żbaljati, madankollu juru li t-tfal diġà jkunu tgħallmu jagħrfu ċerti trufijiet ('-s', '-jiet') bħala plural. Ikun jonqoshom biss jitgħallmu li t-tarf '-s' jużawh meta jtkellmu bl-Ingliż u t-tarf '-ijiet' jużawh biss meta jtkellmu bil-Malti.

Wara kolloxx, dan it-tip ta' 'żball' jagħmluh ukoll it-tfal żgħar meta jkunu għadhom qed jitgħallmu l-lingwa tat-twelid tagħhom, avolja lingwa waħda. Ngħidu aħna, it-tfal Ingliżi ġieli jużaw goeđ jew *wented* flok *went* (għal 'mort'), għax l-użu tat-tarf '-ed' tal-passat jġġeneralizzawh wisq, sakemm jitgħallmu fejn għandhom jużawh u fejn le; u bl-istess mod, it-tfal Maltin jgħidulek 'mejdi' flok 'imwejjeđ' għall-plural ta' 'mejda', għax jġġeneralizzawh wisq l-użu tat-tarf '-i'.

U għadna ma semmejniex il-vantaġġ li jgawdi min hu espost għal iżjed minn lingwa waħda meta jiġi biex jitgħallm lingwi barranin oħra. Min ikun monolingwi strett, u dejjem dara hekk, ġeneralment isibha bi tqila biex jitgħallm lingwi oħra. Forsi minn hawn tiġi l-fama tal-Maltin li għandhom il-ħila jitgħallmu l-lingwi b'ċerta heffa. L-Unjoni Ewropea stess tant temmen fl-għarfien ta' iżjed minn lingwa waħda li tippromwovi bis-shiħ il-politika tal-1+2, u tħabrek biex iċ-ċittadini Ewropej ikunu kompetenti f'mill-inqas żewġ lingwi oħra minbarra l-ilsien tat-twelid tagħhom.

IL-MALTI U L-INGLIŻ IPPIKATI MA' XULXIN?

Fehma oħra mifruxa fost il-Maltin tqis li meta wieħed jippromwovi l-użu ta' lingwa waħda, dan isir spejjeż tal-lingwa l-oħra. Imma dan m'għandux għalfejn, anzi m'għandux ikun hekk.

Fil-fatt il-Malti u l-Ingliż jokkupaw spazji partikolari fis-soċjetà tagħna. Ngħidu aħna, b'mod ġenerali, il-Malti nużawh ħafna biex nitkellmu bih u l-Ingliż nużawh l-aktar biex niktbu bih. Għal ċerti setturi tas-soċjetà hemm ukoll it-tendenza li l-Ingliż ikun assoċjat aktar mal-ħajja pubblika u l-Malti użat aktar fil-ħajja privata. Dan it-tqassim tar-rwoli mbagħad insibuh rifless ukoll fil-qasam edukattiv: is-suġġetti aktar 'affettivi' u li jsaħħu l-identità personali u

“LI TIFEL/TIFLA JITTELLGĦU B'ŻEWĠ ILSNA MHUX BISS MHUWIEX TA' ĦSARA, IMMA R-RIĊERKA TURI LI HEMM ĊIRKOSTANZI FEJN IT-TFAL ESPOSTI GĦAL BILINGWIŻMU SAN U POŻITTIV IGAWDU XI VANTAĠĠI INTELLETTWALI META TQABBILHOM MA' TFAL IMROBBIJA DEJEM B'LINGWA WAĦDA”

nazzjonali (bħall-istudji soċjali, l-istorja, ir-religjon u oħrajn) nitgħallmuhom bil-Malti, u suġġetti oħra aktar xjentifiċi (bħall-matematika, il-fizika u l-bijologija) nitgħallmuhom bl-Ingliż.

Sadanittant għandna wkoll għadd dejjem jikber ta' familji li jippruvaw jużaw l-Ingliż – jew aħjar, taħlita ta' Malti u Ingliż – id-dar, għax jgħidu li l-Malti, it-tfal xorta jitgħallmuh minn barra. Ir-rizultat ta' dan kollu hu li l-Malti u l-Ingliż nispiċċaw 'naqfluhom' f'setturi partikolari, u allura l-kelliema ma jkollhomx ħila jużawhom fis-setturi l-oħra: u dan mhux biss għax ikunu draw hekk, imma anki għax ma jkollhomx il-vokabolarju meħtieġ għal kull qasam.

Dan it-tip ta' 'bilingwiżmu' jispiċċa jillimita lill-kelliema flok jagħtihom aktar libertà. Għaliex kelliem m'għandux ikun kapaċi jtkellem bl-Ingliż ma' barrani dwar l-istorja ta' Malta jew dwar tema soċjali jew ta' politika attwali? U għax m'għandux, bl-istess mod, ikun kapaċi jgħid erba' kelmiet bil-Malti bla tlaqliq meta jintervistawh dwar xogħlu, jew meta jkollu bżonn ifiehem fi ftit kliem suġġett kumpless li jkun studja?

RAJTHOM IL-KANZUNETTI ANIMATI BIL-MALTI GĦAŻ-ŻGĦAR?

Il-Kunsill Nazzjonali tal-Ilsien Malti, bi shab mad-Dipartiment għat-Tmexxija tal-Kurrikulu, ħareġ sitt kanzunetti għat-tfal tal-Kinder u l-Primarja. Dan il-proġett, li l-Kunsill tal-Malti beħsiebu jkomplih, iwassal l-ilsien Malti bl-aktar mod pjaċevoli u informali għand it-tfal li iżgħar etajiet. Il-kanzunetti qegħdin fil-verżjoni 'kanta mieghi' għax jinkludu žigarella bil-kliem li jinxtegħel mal-kant.

Issibhom fl-istazzjon tal-YouTube 'ilsien pajjiżi'. Skennja t-tikketta t'hawn taht biex tarahom.

